

brug, vil der for disse hverken i Teksten eller paa ledsagende Kort blive anført detaillerede Oplysninger.

Det er selvsagt et betydeligt Arbejde at bearbejde det omfattende Materiale, og Offentliggørelsen vil derfor strække sig over lang Tid. Beretningerne, der ikke vil fremkomme i nogen bestemt Rækkefølge, vil snart omfatte enkelte Arter og snart Grupper af nær beslægtede Former. Af særlig Interesse for Undersøgelsen er det at faa klarlagt Udbredelsen af Fuglearter, der findes ynglende inden for Landets Grænser, men desuden vil en Del Arter, der kun forekommer her i Landet paa Træk eller som Vintergæster, blive gjort til Genstand for Undersøgelse med Hensyn til Forekomsten i de forskellige Egne af Landet samt Tidspunkterne for deres Optræden.

Den foreliggende Undersøgelse er, som det fremgaar af ovenstaaende, blevet modtaget med en levende Interesse af et stort Antal fugleinteresserede Mennesker Landet over, og »Komiteen for Dansk zootopografisk Undersøgelse« retter herved den bedste Tak til alle, der allerede har og fremtidig vil støtte Undersøgelsen med Oplysninger. Endvidere skyldes en Tak til »Carlsen-Langes Legatstiftelse« samt »Japetus Steenstrups Legat«, hvorfra der er modtaget økonomisk Støtte.

ANMELDELSER

Dr. HEINZ BRÜLL: Das Leben deutscher Greifvögel. Die Umwelt der Raubvögel unter besonderer Berücksichtigung des Habichts, Bussards und Wanderfalken. Gustav Fischer, Jena, 1937. 144 pp., 12 Tabeller, 27 Fotografier, 11 Tegninger i Teksten, 1 Tavle. Pris: RM. 6,00. — — Et interessant og læseværdigt Arbejde om nogle almindeligere Rovfuglearters Biologi. Forf. er ivrig Falkonér og fremlægger her sin betydelige Erfaring og Viden med Hensyn til tæmmede og vilde Rovfugle. Ordningen af Stoffet saavel som hele Fremstillingsmaaden præges stærkt af J. v. UEXKÜLL's teoretisk-biologiske Arbejder, der kort omtales i Indledningen.

Bogen er inddelt i 3 Hovedafsnit: om Landskabstyperne, de behandlede Rovfuglearter opsøger, sammenlignende Betragtninger over Bevægelses-, Gribe- og Sansorganer, og »Funktionskredsene«, hvor der skelnes mellem Funktionskredse for Forplantning, Fjender og Bytte. Der gøres Rede for Terræner og Handlemaader for de forskellige Former, naar de søger deres Bytte og opfostrer deres Yngel, der an-

stilles Sammenligninger, og Tilpasningen til Omgivelserne belyses indgaaende. Saavel ved Yngelplejen og Jagten paa Bytte som ved de helt eller delvis afrettede Rovfugles Opførsel i Falkonérens Varetægt søges Tildragelserne forklaret udfra dyrepsykologiske Synspunkter.

Rundt omkring i Bogen findes adskillige interessante Sammenstillinger og lærerige biologiske Betragtninger, foretaget paa Grundlag af Iagttagelser over vilde og tamme Fugle, støttet ved Bemærkninger om morfologiske Karakterer, der betinger den enkelte Forms særlige Ydelser. — — Ædelfalkene (Vandrefalk, Lærkefalk) finder alene deres Bytte ved Synet og har kun ringe Brug for Hørelsen under Jagten i Modsætning til de udpræget pürschende Ugler og Kærhøge, hvis Byttedyr hovedsagelig lever skjult i lavere Vegetation. »Skovhøgene« (Duehøg, Spurvehøg) driver ogsaa Pürschjagt; de overlister Byttet og styrter sig frem efter det med stærk Fart, men over lange Strækninger kan de ikke udføre Flugtprestationer som Ædelfalkene; de benytter baade Hørelse og Syn. Dette mærkes da ogsaa tydelig paa de afrettede Fugle. Den udpræget optisk — men ikke videre akustisk — indstillede Vandrefalk bliver siddende rolig paa Falkonérens Arm, til den bliver fri for Hætten, og naar den kastes i Luften, begynder den straks sin Jagt. Duehøgen distraheres stærkt af Lyde, hvorfor den øjensynlig generes mere af Hætten end Vandrefalken, og naar Hætten tages af Fuglen, maa den først orientere sig lidt, inden den kan begynde at jage; det mærkes ogsaa, at dens Evne til at opdage Vildt paa lang Afstand er mindre udviklet end hos Vandrefalken. — — Mange andre omtalte Forhold kunde fremdrages. Bogen indeholder en rig Fylde af Iagttagelser, samlet med Omtanke og Omhu af en Mand med stor Interesse for sit Emne, men Læsningen kan desuagtet nok falde temmelig tung, grundet paa Forf.s noget knudrede Sprog og den meget gennemførte UEXKÜLL'ske Terminologi; derimod virker det anvendte »Falkonértysk« — i alt Fald paa Ref. — som et Pust fra en ældgammel Sport eller Jagtmetode, der ikke drives — og heller næppe mere kan dyrkes i nævneværdig Udstrækning — her i Landet.

LØPP.

HEINRICH FRIELING: Die Stimme der Landschaft, Begreifen und Erleben der Tierstimme vom biologischen Standpunkt. R. Oldenbourg, München & Berlin, 1937. 133 pp., 7 Tegninger, 6 Eksempler paa Fuglesang, gengivet ved Noder. Pris indb.: RM. 4,20. — — Man mærker Forf.s store Interesse for Emnet gennem hans nøgterne Omtale af Stemmer og andre Lyde i Naturen, deres Aarsag, Hensigt og Virkninger.

Efter en Indledning gennemgaas de lydfrembringende Dyregrupper, deres Lyd- og Høreorganer, hvorefter Forf. gør Dyrenes Stemme-frembringelser til Genstand for biologisk Tydning og behandler Stemmen som Meddelelsesmiddel, som Stemningsudtryk og dens Anvendelse i Forplantningstiden. Naturligt udgør Omtalen af Fuglenes Stemme-frembringelser, deres Lokketoner, Parringssang, Fareskrig i

forskellige Afskygninger osv., en meget væsentlig Del af Bogens Indhold. »Parringsangen« er den kønsmodne ♂s Tilkendegivelse af, at den har besat Revir; den stimuleres af Forsangere og kan lejlighedsvis fremkaldes udenfor den naturlige Termin, hvilket f. Eks. lykkedes Forf. med en Solsort ♂, han fik til at synge i December ved at fløjte Solsortens Strofer for den; Fuglen reagerede stedse stærkt, dog ikke altid med Sang. En Stillen-sig-til-Skue kan biologisk erstatte Parringsangen ved Revirbesættelsen (Tornskader, Parringsflugt hos talrige Fugle med mere beskeden Stemmebegavelse), og Sangen kan bortfalde hos udtalte Kolonirugere, hvor man maaske paa Forhaand kunde forvente dens Tilstedeværelse (Digesvale f. Eks.).

Fareskrigene er sikkert ofte Stemmeudbrud, der strængt taget ikke kræver Svar, Interjektioner som f. Eks. »Av«, og som frembringes, enten der er Artsfæller i Nærheden eller ej, men desuagtet forstaas de og kan udnyttes af Omverdenen; Skovskaden kunde med Fordel forholde sig tavs ved Synet af et Menneske, men desuagtet udstøder den sit Vræl, som baade Pürschjægeren og Raabukken forstaar og reagerer for.

Endvidere omtales Dialektdannelse hos Fuglene og Imitation. Fugle med meget enkel Stemme kan antages at have denne gennem medfødte Anlæg, men den mere komplicerede Sang maa tilegnes fra artsegne eller artsfremmede Forsangere, og visse Former kan under særlige Omstændigheder bringes til at gengive Lyde, der ligger fjernt under naturlige Forhold; Dompappen kan lære at fløjte smaa Melodier, og »Taleevnen«, særlig hos Jakoen og Amazonpapegøjerne, der ikke skal spotte i vild Tilstand, er kendt nok.

Om Forf.s filosofiske Opfattelse af Naturlydene som hensigtsmæssige, passende til Omgivelserne, er helt igennem objektiv, skal ikke diskuteres, men hans gennemtænkte Fremstilling er dog værdifuld for enhver, der giver sig af med Fuglenes Stemmeytringer. Som Forf. ogsaa antyder i Forordet, opfattes Fuglesang paa 2 unægtelig vidtforskellige Maader: som en biologisk Reaktion, men til andre Tider dog maaske lidt vel sentimentalt; meget rigtigt hævder han da ogsaa, at »sund biologisk Tænkning vil altid være den værste Fjende for udartet Natursværmeri.«

LØPP.

PAUL GELTING: Studies on the Food of the East Greenland Ptarmigan, especially in its Relation to Vegetation and Snow-cover. [Doktordisputats]. Meddelelser om Grønland, Bd. 116, Nr. 3, 1937. VII (Dansk Resumé) + 196 pp., 46 Tekstfigurer (Fotografier, skematisk Tegnninger, 1 Kort), 1 løst Bilag (Kort). Pris: Kr. 9,00. — — En meget indgaaende og værdifuld biologisk Undersøgelse over den Østgrønlandske Fjældrype, *Lagopus mutus captus* PETERS (*groenlandicus* SCHIØLER), dels bygget over Materiale, indsamlet under Forf.s Ophold i Nordøstgrønland 1931—1932 samt i Sommeren 1933, dels udarbejdet paa Grundlag af Laboratorieundersøgelser, foretaget efter Hjemkomsten til Danmark.

Efter Forord og Indledning følger en topografisk-geologisk Oversigt over det undersøgte Landomraade; dernæst berettes om de meteorologiske Forhold og herefter om Vegetationen. Derpaa behandles Fjældrypen selv og dens Forekomst i Nordøstgrønland og endelig Fuglens Føde, dennes Art og Sammensætning. I Slutningen af Bogen findes et Afsnit, der giver Oversigt over — de ret sporadiske — Undersøgelser over Fjældrypernes Ernæring i andre Egne: Arktisk-kanadiske Øer (2 Kroer fra Danske Island, indsamlet paa 5. Thuleekspedition, undersøgtes af Forf.), endvidere Spitsbergen, Island, Norge, Taimyr, Skotland, Alperne.

Fra Nordøstgrønland har foreligget Kroindhold fra 78 Ryper, dels indsamlet af Forf. selv, dels tilvejebragt ved Hjælp af andre Ekspeditionsdeltagere. Materialet fra hver enkelt Kro lufttørredes og undersøgtes morfologisk og kvantitativt; Konserveringsvædsker anvendtes ikke af Hensyn til disses skadelige Indvirkning paa de senere foretagne kemiske Analyser for Konstatning af Fødeemnernes Næringsværdi.

Den østgrønlandske Rypes Yndlingsføde er Topspirende Pileurt, *Polygonum viviparum*, men denne er langfra tilgængelig hele Aaret; Hovedføden udgøres endvidere af Polarpil, *Salix arctica*, og dernæst Rypelyng, *Dryas octopetala*, i noget ringere Grad og praktisk talt kun i Vintertiden af Mødsatbladet Stenbræk, *Saxifraga oppositifolia*. Foruden disse 4, ubetinget de væsentligste Foderplanter, er fundet 17 Arter Planter, der indgaar som underordnede, men til Tider dog særdeles iøjnefaldende Komponenter i Føden; særlig kan nævnes en Star (*Carex misandra*), en Fuglegræs (*Cerastium alpinum*) og en Padderokke (*Equisetum variegatum*); endvidere fandtes gentagne Gange Firkantlyng, *Cassiope tetragona*, der ikke tidligere var konstateret som Komponent i Fjældrypens Føde — man har formodet grundet paa dens Indhold af æteriske Olier — i et Par af Kroerne endog i ret betydelig Mængde. Som sporadiske Bestanddele, der aldrig var til Stede i større Kvantum end 50 mg i den enkelte undersøgte Kro, har Forf. konstateret lidt over 30 Frø- og Karsporeplanter, 2 Mosser og 1 Svamp; Kvartsstumper fandtes i en Del Kroer; Indholdet af Grus og Smaasten i de foreliggende Fugles Kraaser undersøgtes ikke. Insekter fandtes kun i 1 Kro og kun i ganske faa Eksemplarer. Rimeligvis æder dog Kyllingerne en Del animalsk Føde, mens de er smaa, men desværre er Dunungerne ikke inddraget i Undersøgelsen; de skudte Fugle har alle været store nok til at komme i Gryden.

For at finde den passende Føde foretager de østgrønlandske Ryper — tilsyneladende ret regelmæssige — Vandringer mellem Ynglepladserne ved Fjordene, Fjældene og Yderkysten; dette støttes ogsaa af Iagttagelser i Marken, men Ringmærkninger har endnu ikke kunnet foretages. — I (Februar) Marts—April begynder Fuglene at indfinde sig paa eller ved Ynglepladserne ved Fjordene, og i Juni ruger de; Kromateriale mangler ganske fra sidstnævnte Maaned, hvor

forsætlig ingen Ryper blev skudt. Efterhaanden vil Sneen være smeltet bort, og paa de om Vinteren snedækkede, men nu i Sommeren snebare Arealer vokser Rypens Yndlingsplante, den Topspirende Pileurt tilligemed en Del vigtigere af de underordnede Komponenter, der navnlig spiller en Rolle som Foderplanter i Forsommeren, i alt Fald i Juli. Imidlertid er Pileurterne udviklet, og deres Blomsterstande paa forskelligt Udviklingstrin ædes med stort Begær af Ryperne. I August er Fjordenes Pileurter afblomstret, og Ryperne begynder nu at gaa til Fjælds, hvor Pileurtbestandene kommer senere til Udvikling. Dette fortsættes til Oktober, paa hvilket Tidspunkt man maa antage, at ogsaa de højst over Havet voksende Pileurter har kastet deres Yngleknopper, og Dagene afkortes nu saa stærkt, at Ryperne maaske ikke kan faa tilfredsstillet deres Næringsbehov ved at opsamle Yngleknopperne enkeltvis fra Jorden. I Fjordene er Vegetationen imidlertid blevet dækket af Sne, men ved Yderkysten er denne mange Steder blæst bort og til disse snebare Strækninger vandrer Ryperne nu, muligvis direkte ned fra Fjældene, for at opsøge de unge Skud af Polar-pilen, der er den mest eftertragtede Foderplante fra Oktober til Maj. Imidlertid tiltager Snefaldet; Polarpilene dækkes for en stor Del, og Ryperne gaar nu i Lag med Rypelyngen, hvis stedsegrønne Blade er en meget vigtig Fødebestanddel i Tidsrummet November—April tilligemed Spidserne af Pilegrene, der rager ovenfor Sneen. Fra først i November til først i Februar staar Solen under Horisonten, men ved Juletid er der dog en ca. 2 Timers Middagslysning, som Ryperne — der sandsynligvis er natteblinde — kan og skal benytte til Indsamling af Døgnets Fødebehov. For at faa Kroen tilstrækkelig fyldt maa Fuglene arbejde meget intensivt i den korte Tid; de indtager Masser af Rypelyngblade og formelige Grenstykker af Polarpil, af langt betydligere Størrelse, end de gør under gunstigere Lysforhold; de synes ogsaa at være endnu mindre sky end i Sommertiden, hvor de jo har Døgnet til at samle Føde i. Stenbræk, der vokser paa endnu mindre snedækket Terræn end Rypelyng, indtages kun i Vintertiden i antagelige Mængder, nemlig naar Snelaget vanskeliggør Ryperne Adgang til Føde overhovedet. De vigtigste Foderplanter er utvivlsomt Topspirende Pileurt, Polarpil og Rypelyng. — — Mærkelig nok har Forf. ikke fundet Dværgbirk, *Betula nana*, i nogen af de undersøgte Rypekroer, og denne Art angives dog fra norske Fjældryper, omend her i kun ringe Mængde; kemisk Analyse antyder ingen Grund til, at de østgrønlandske Ryper skulde undgaa Dværgbirk. Naar Fuglene imidlertid opholder sig ved de indre Fjorde, hvor Dværgbirken vokser, finder de der andre, langt mere eftertragtede Planter, og naar de kommer tilbage efter deres Pileurt-Togt i Fjældene, er Dværgbirken dækket af Sne. Paa lignende Maade kunde muligt den sparsomme Tilstedeværelse af Firkantlyng i Kromaterialet tydes. — Ryperne synes ikke at være meget tilbøjelige til at grave sig gennem Snelaget ned til Foderplanterne; hvis en Moskusokse har rodet Sneen op, kan de udnytte deres kraftigere Næringskonkurrents Arbejde. I

Jord skraber de derimod gerne, f. Eks. efter den Topspirende Pileurts stivelselige Stängelknolde, »Polarkartoflerne«, som de kan kaldes.

De østgrønlandske Fjældrypers ovenfor skitserede Vandringer er som sagt endnu ikke verificeret gennem Ringmærkninger. Mærkning af Rypekyllinger vil være vanskelig, da de ikke kan bære den rigtige Ring før, efter at de kan flyve. Som rimeligt indser Forf. ikke, at der er faste Holdepunkter for Antagelsen, at Rypepopulationerne i det undersøgte Omraade skulde vandre en kortere eller længere Strækning mod Syd om Vinteren. Fjældrypen gaar saa langt, den behøver, for at faa den nødvendige Føde — og ikke længere; den er Standfugl i Nordøstgrønland saavel som (sandsynligvis) andetsteds i sit Forekomstomraade. LØPP.

Prof. Dr. BERNHARD HOFFMANN: Vom Ursprung und Sinn deutscher Vogelnamen. An rund 650 Beispielen erläutert, mit zahlreichen Vogelstimmenbildern und einem Titelbild. Herausgegeben vom Verein sächsischer Ornithologen. Gustav Kunze, Bernburg, 1937. X + 106 pp. Pris: RM. 4,00. — — Forf. gør Rede for de tyske Fuglenavnens Oprindelse, Betydning og Anvendelse; de allerfleste Betegnelser for i Tyskland forekommende Fugle gennemgaas, og Forestillinger, knyttet til dem, omtales; af udenlandske Fugle nævnes kun enkelte, som i særlig Grad er Alménheden bekendt.

Efter en Indledning, hvor Navngivningens Udvikling belyses historisk, gennemgaas den lange Række Betegnelser, saavel de almindelig anvendte Navne som dem, der bruges sjældent eller er indskrænket til bestemte Egne af Tyskland. De fleste Betegnelser er dannet over en eller anden bemærkelsesværdig Egenskab ved den paagældende Fugl, dens Udseende, Stemme, Opholdssted, Føde eller lignende; hos en Del har Sagn og Overtro været medvirkende; nogle er fordrejet i Folkemunde og en Del er overført fra fremmede Sprog. Adskillige af de tyske Fuglenavne genfinder vi paa Dansk, oversat eller overført paa passende Maade, men ogsaa fordrejet (som særlig bekendt Eksempel herpaa kan nævnes »Sidensvans« af Seidenschwanz). Ogsaa indenfor Tyskland kan Folkenavne heftes paa forskellige Fugle; saaledes er Klyden paa Titelbilledet kaldt »Schneider«, Strandskaden »Schuster«, men Klyden kan ogsaa være »der Schustervogel«, ligesom den danske Skomagerfugl jo er Klyden.

Læsningen af den lange Opremsning af Fuglenavne kan maaske virke en Smule drøj, men derfor dog interessant nok, og en udmærket Index gør Arbejdet velanvendeligt som Haandbog. LØPP.

F. B. KIRKMAN: Bird Behaviour, a Contribution based chiefly on a Study of the Black-headed Gull. T. Nelson & Sons, Ltd., Edinburgh, 1937. 232 pp., 30 Tavler, 5 Tekstfigurer. Pris indb.: 7 sh. 6 d. — — Som det fremgaar af Titlen, har Forf. valgt en enkelt Art, Hættemaagen, *Larus ridibundus*, for ved et nøje Studium af dennes Adfærd i Yngletiden at belyse visse Problemer af Fuglenes Biologi. Der

ligger et overordentligt stort Arbejde til Grund for Bogen, idet de første Iagttagelser stammer fra 1905, medens de sidste er fra 1935. Men man skal ikke af den Grund frygte en Samling tørre Fakta, thi Forf. giver i højeste Grad en Syntese af de mange Iagttagelser, og de Konklusioner han drager, søger han bestandig at bevise eller sandsynliggøre ved Experimenter, hvor han lader Fuglene reagere overfor kunstigt frembragte Situationer. Ved alle psykologiske Analyser følger Forf. »The Lloyd Morgan Canon«, hvorefter ingen dyriske Foreteelser maa tolkes som højere psykologiske Processer, end det er strengt nødvendigt for at forklare disse Foreteelser. Herved undgaas de altfor menneskelige Sammenligninger, som fordærver saa mange biologiske Beskrivelser.

Af Iagttagelser kan fremhæves: Redebygningen foretages i Bebyggelsen kun af ♂, men paa et noget senere Tidspunkt deltager ogsaa ♀. — Rugningen paabegyndes, naar første Æg er lagt, hvorfor Ungerne kommer ud med ca. en Dags Mellemrum (hvilket ogsaa HOLSTEIN fremhæver). — Fjernes Æggene paa et nær, fortsættes Rugningen oftest uforstyrret. Ombyttes Redematerialet med en Blikbakke eller en Filthat, fortsættes Rugningen ligeledes uforstyrret. Ombytning af Æggene med f. Eks. malede Æg eller massive Trææg bemærker Fuglene ikke, derimod bliver smaa Træklodser paa Størrelse med et Æg kun akcepteret, dersom Kanterne er saa meget afrundede, at det ikke er ubekvemt for Maagerne at ligge paa dem. — Føden bringes af ♂, som gylper den op for ♀ og Ungerne. Madningen kan foretages af saavel ♂ som ♀. — Enhver Unge uden for selve Reden bliver angrebet (undtagen af Forældrene). Af 14 Unger, der blev anbragt i Reder, som i Forvejen indeholdt Æg eller Unger, blev de 10 ikke hakket af de gamle Fugle. To af dem blev endog adopteret. I 8 andre Reder blev Æggene fjernet og erstattet med Unger. I 7 af disse Tilfælde blev Ungerne adopteret. — Ikke alene egne Æg, som er kommet uden for Reden, rulles tilbage, men ogsaa fremmede Æg, der anbringes ved Reden, rulles op, selvom Ægantallet derved forøges betydeligt ud over det normale (op til 9 i de angivne Tilfælde). Hvor langt man kan fjerne egne Æg og dog faa Fuglen til at rulle dem tilbage, er afhængigt af, om man lader et à to Æg tilbage, eller man fjerner alle. Blot et Æg kan være tilstrækkeligt til at tilfredsstille Fuglens Rugetrang, saa den ikke reagerer paa et fjernere liggende Æg. I 43 Forsøg fjernes alle Æggene 9 eller 12 Tommer fra Redens Centrum, og i intet Tilfælde undlod Fuglene at rulle i det mindste eet Æg tilbage. I 26 Forsøg fjernes Æggene $1\frac{1}{2}$ Fod; 14 rullede et eller flere Æg tilbage, 8 paabegyndte det, medens 4 ganske ignorerede Æggene. — I de første 12—24 Timer viser Ungerne overhovedet ingen Flugtreaktioner; efter den Tid ses ganske svage, som efterhaanden udvikler sig til Flugt til Redens nærmeste Omgivelser (udløst ved Forældrenes Ophidselse), og endelig mellem 4.—7. Dag ses fuldt udviklede Flugtreaktioner (betinget af selve Alarmens Aarsag). — Parringen blev iagttaget 30 Dage, før første Æg blev lagt og i et Tilfælde

saa sent som efter Ungernes Klækning, skønt der ikke er Tale om et andet Kuld.

Der er her refereret Jagttagelser fra nogle af Kapitlerne, af andre maa fremhæves: Social Life in the Breeding Season. The Mentality of Gulls. Fear-Anger-Sex Reaction. Endvidere findes en Litteraturliste med en ganske nyttig Oversigt over beslægtede Emner.

KNUD PALUDAN

X GÜNTHER NIETHAMMER: Handbuch der deutschen Vogelkunde. Im Auftrag der Deutschen Ornithologischen Gesellschaft herausgegeben. Band I, *Passeres*. Akademische Verlagsgesellschaft m. b. H., Leipzig, 1937. XXIV + 474 pp., 69 Tekstfigurer (Udbredelseskort, morfologiske Tegninger, Maalemetoder), 1 Farvetavle, Pris indb.: RM. 15,00. — I et handigt, fordringsløst og dog glimrende Udstyr er nu udsendt 1. Bind af en Haandbog om Tysklands Fugle, omhandlende Spurvefuglene; Resten af de forekommende eller paaviste Fugle vil blive behandlet i Bind II, hvis Udgivelse er berammet til omkring Nytaar 1938. Allerede 1913 talte man om at udarbejde en Bog i Stil med den foreliggende, men Verdenskrigen umuliggjorde Arbejdets Gennemførelse i første Omgang; siden har det dog været paatænkt ofte og ivrigt nok, men først nu har en dygtig Ornitholog af de yngre Aargange været i Stand til at tage Opgaven op og gennemføre den, hvilket maa hilses med Glæde i Nabolandene, som det er sket i Tyskland selv.

Efter en Fortale af Prof. E. STRESEMANN følger Forord af Forf., hvor denne takker sine mange Medarbejdere, der lever spredt over hele Tyskland; »jo mindre det Subjektive træder i Forgrunden«, skriver han, »desto bedre for den afrundede Fremstilling!« — Inden Forf. gaar over til Behandlingen af de enkelte Arter, nævnes den vigtigste benyttede Litteratur, og Systematikens Anvendelse omtales. Der findes Bestemmelsesnøgler til samtlige Familier og Arter samt til de lettest kendelige Underarter, men som i saa mange andre Nøgler, kan det knibe med at presse Undtagelserne ind paa deres rette Plads; et af de anførte Kendetegn for Iriskslægten er saaledes »ikke renhvid Overgump«, men i Teksten staar der dog lidt senere under Omtalen af den Sibirske Hvidsissen, *Carduelis flammea exilipes*, [naturligvis] »Overgump renhvid«.

Ved hver Art (Racekreds) omtales dennes alméne Udbredelse, Fjerdragten beskrives og endvidere behandles i velfagrænsede Af-snit: Feltornithologiske Kendetegn, Forekomst i Tyskland og i Udlandet, Trækforhold, Biotop, Forplantning, Ernæring og sidst, men ikke mindst, Parasiter, som er kendt fra vedkommende Fugl. Et Par enkelte Smaaaindvinger kunde maaske fremsættes, saaledes f. Eks. mod Kortet over de 2 Graamejsers Udbredelse, idet Forf. dog skriver, at Fyrremejsen, *Parus atricapillus*, er meget heterogent udbredt i Tyskland; efter Kortet skal Fuglen forekomme i Danmark, men den er dog aldrig paavist med Sikkerhed her, ligesom den synes at mangle

i det allersydligste Sverige, samt paa Gotland. De jyske Spætmejsler er ikke som angivet mørkere end de fynske, men begge Populationer er lysere end de vesttyske *Sitta europaea caesia*. — Disse Smaating spiller dog ingen væsentlig Rolle for skandinaviske Ornithologers Udbytte af Bogen. I NIETHAMMER'S »Vogelkunde« har vi en Haandbog, som sikkert, naar man først har den og kender den, vil føles lige saa uundværlig som WITHERBY'S »Practical Handbook of British Birds« og HORTLING'S »Ornitologisk handbok«.

LØPP.

EUGEN SCHUHMACHER: Unter Säbelschnäblern und Seeschwalben. Beobachtungen und Natururkunden aus der Vogelwelt der deutschen Nordseeküste. Hugo Bermühler, Berlin-Lichterfelde, 1937. 54 pp., 48 Tavler med 92 Fotografier. Pris indb.: RM. 3,90 (÷ 25 pCt. = RM. 2,95). — — En Beretning om Studieophold i Forsommeren 1936 paa Grüne Insel i Ejdermundingen og paa Norderoog, begge Strandfuglereservater, som bestyres af Foreningen »Jordsand«, men med en nok saa afvekslende (og navnlig for Tyskland mere bemærkelsesværdig Bestand af Ynglefugle) som den, der nu behor den Ø, nævnte Forening i sin Tid tog sit Navn efter, og som senere er overgaaet til Danmark. Paa begge de behandlede Øer holdes Opsyn, som i Fuglenes Rugetid bor i et Vagthus af samme Type og vel bygget paa samme Tid som Pælehytten paa Jordsand.

Som paa Jordsand ødelægger Springfloden ofte mange Æg og Unger. Paa Grüne Insel rugede 1936 ca. 80 Par Rødben, 13 Par Klyder, 6 Par Strandkader, ca. 700 Par Kyst- og Fjordterner, 30—40 Par Sanglærker og Engpibere; Maager og Krager besøger Øen paa Fourageringstogter. [Endvidere holdes en Del Faar.] Paa Norderoog findes Tysklands største Splitternekoloni, ca. 3000 Par, endvidere bl. a. en Del Strandkader, Dværgterner og et enkelt Par Sandterner, hvilken sidste Art har sin eneste kendte tyske Yngleplads i dette Omraade.

Forf.s Fotografier er meget smukke, og mange af dem er glimrende optaget og behandlet. Han omtaler et Par Fjordterner, der udrugede 3 Klydeunger, angivelig i Klydens Rede, efter at den ene af dennes Indhavere var dræbt af en Vandrefalk; baade ♂ og ♀ af Terneparret, der antoges at have mistet deres Æg ved et Højvande et Par Dage i Forvejen, saas ruge Klydeæggene. — — Iøvrigt byder Teksten ikke paa væsentlig store eller nye Overraskelser. Forf. stammer fra Sydtykland; han er taget op til Vesterhavskysten for at studere Vadehavets rige Fuglefauna og overvældes af Begejstring. Han skriver bramfrit om Fuglene, Terræner, Mennesker og endelig maaske lidt rigeligt om sine egne Handlemaader, uden at han dog derfor svømmer alt for meget over i Sentimentalitet; i Forordet pointerer han forøvrigt udtrykkelig, at Bogen ikke maa opfattes som en videnskabelig Afhandling.

LØPP.